

Sygn. akt V KK 215/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 6 listopada 2012 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Henryk Gradzik (przewodniczący)

SSN Krzysztof Cesarz

SSN Kazimierz Klugiewicz (sprawozdawca)

Protokolant Joanna Sałachewicz

w sprawie skazanego A. K.

w przedmiocie wyroku łącznego

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w trybie art. 535 § 5 kpk

w dniu 6 listopada 2012 r.,

kasacji, wniesionej przez Prokuratora Generalnego na korzyść skazanego

od wyroku Sądu Rejonowego

z dnia 23 grudnia 2011 r.,

uchyla wyrok Sądu Rejonowego w zaskarżonej części (pkt I i II) i w tym zakresie przekazuje sprawę temu sądowi do ponownego rozpoznania

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy po rozpoznaniu sprawy A. K., skazanego prawomocnymi wyrokami:

1. Sądu Rejonowego z dnia 23 marca 2009 roku w sprawie XI K 24/09 za czyn z art. 284 § 2 k.k. popełniony w dniu 13 listopada 2008 roku na karę 6 miesięcy ograniczenia wolności poprzez wykonywanie nieodpłatnej

kontrolowanej pracy na rzecz Gminy w L. w wymiarze 30 godzin w stosunku miesięcznym;

2. Sądu Rejonowego z dnia 4 czerwca 2009 roku w sprawie VII K 532/07 za czyn z art. 158 § 1 k.k. popełniony w nocy z 29/30 sierpnia 2007 roku na karę roku pozbawienia wolności; wykonanie kary pozbawienia wolności warunkowo zawieszono na okres próby 3 lat oddając skazanego w tym okresie pod dozór kuratora; Sąd wymierzył skazanemu grzywnę w wysokości 50 stawek dziennych, przyjmując, że jedna stawka dzienna wynosi 15 złotych; postanowieniem Sądu Rejonowego z dnia 13 stycznia 2011 roku wydanym w sprawie IX Ko 3611/10 zarządzono wobec skazanego wykonanie kary roku pozbawienia wolności;

3. Sądu Rejonowego z dnia 9 czerwca 2009 roku w sprawie V K 737/09 za czyn z art. 226 § 1 k.k. popełniony w dniu 16 maja 2009 roku na karę 4 miesięcy ograniczenia wolności poprzez wykonywanie nieodpłatnej kontrolowanej pracy na cele społeczne w wymiarze 30 godzin w stosunku miesięcznym oraz za czyn z art. 226 § 1 k.k. popełniony w dniu 16 maja 2009 roku na karę 4 miesięcy ograniczenia wolności poprzez wykonywanie nieodpłatnej kontrolowanej pracy na cele społeczne w wymiarze 30 godzin w stosunku miesięcznym; wymierzono karę łączną 6 miesięcy ograniczenia wolności z obowiązkiem wykonywania nieodpłatnej kontrolowanej pracy na cele społeczne w wymiarze 30 godzin w stosunku miesięcznym, w okresie wykonywania kary ograniczenia wolności oddano skazanego pod dozór kuratora sądowego;

4. Sądu Rejonowego z dnia 03 grudnia 2009 roku w sprawie XI K 2401/08 za czyn z art. 278 § 1 k.k. w związku z art. 12 k.k. popełniony w dniu 30 września 2008 roku na karę 3 miesięcy pozbawienia wolności, za czyn z art. 278 § 1 k.k. w związku z art. 12 k.k. popełniony w drugiej połowie września 2008 roku na karę 3 miesięcy pozbawienia wolności, za czyn z art. 288 § 1 k.k. popełniony na początku października 2008 roku na karę 3 miesięcy pozbawienia wolności; wymierzono skazanemu karę łączną 4 miesięcy pozbawienia wolności, jej wykonanie zawieszono na okres 3 lat próby oddając skazanego w tym czasie pod dozór kuratora sądowego;

5. Sądu Rejonowego z dnia 8 lutego 2010 roku w sprawie II K 490/09 za czyn z art. 280 § 1 k.k. w zb. z art. 157 § 2 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. popełniony w dniu 24 października 2009 roku na karę 2 lat pozbawienia wolności oraz za

czyn z art. 280 § 1 k.k. popełniony w dniu 22 października 2009 roku na karę 2 lat pozbawienia wolności; wymierzono skazanemu karę łączną 2 lat i 10 miesięcy pozbawienia wolności;

6. Sądu Rejonowego z dnia 11 czerwca 2010 roku w sprawie V K 777/10 za czyn z art. 157 § 1 k.k. popełniony w dniu 15 maja 2009 roku na karę roku i 6 miesięcy pozbawienia wolności, wykonanie orzeczonej kary warunkowo zawieszono na okres 5 lat próby;

7. Sądu Rejonowego z dnia 15 września 2010 roku w sprawie VII K 860/10 za czyn z art. 217 § 1 k.k. popełniony w dniu 13 lutego 2010 roku na karę 6 miesięcy pozbawienia wolności;

8. Sądu Rejonowego z dnia 29 listopada 2010 roku w sprawie VII K 378/10 za czyn z art. 157 § 1 k.k. popełniony w dniu 26 grudnia 2008 roku na karę 10 miesięcy pozbawienia wolności; wykonanie orzeczonej kary warunkowo zawieszono tytułem próby na okres 3 lat;

9. Sądu Rejonowego z dnia 31 marca 2011 roku w sprawie VII K 1022/10 za czyn z art. 280 § 1 k.k. popełniony w dniu 25 kwietnia 2010 roku na karę 2 lat pozbawienia wolności,

wyrokiem łącznym z dnia 23 grudnia 2011 r., sygn. akt VII K 1070/11, orzekł:

I. Na podstawie art. 85 k.k. i art. 86 § 1 k.k. kary pozbawienia wolności orzeczone wyrokami Sądu Rejonowego w sprawach XI K 2401/08 i VII K 378/10 oraz wyrokiem Sądu Rejonowego w sprawie V K 777/10 łączy i orzeka wobec skazanego A. K. karę łączną 2 (dwóch) lat i 6 (sześciu) miesięcy pozbawienia wolności;

II. Na podstawie art. 69 § 1 i 2 k.k. i art. 70 § 1 pkt 1 k.k. wykonanie orzeczonej w pkt I części rozstrzygającej wyroku kary łącznej pozbawienia wolności warunkowo zawiesza tytułem próby na okres lat 5 (pięciu);

III. Na podstawie art. 85 k.k. i art. 86 § 1 k.k. w zw. z art. 87 k.k. karę pozbawienia wolności orzeczoną wyrokiem Sądu Rejonowego w sprawie VII K 532/07 i karę ograniczenia wolności orzeczoną wyrokiem Sądu Rejonowego w sprawie V K 737/09 łączy i orzeka wobec skazanego A. K. karę łączną 1 (jednego) roku i 2 (dwóch) miesięcy pozbawienia wolności;

IV. Na podstawie art. 85 k.k. i art. 86 § 1 k.k. kary pozbawienia wolności orzeczone wyrokami Sądu Rejonowego w sprawach VII K 860/10 i VII K 1022/10

łączy i orzeka wobec skazanego A. K. karę łączną 2 (dwóch) lat i 3 (trzech) miesięcy pozbawienia wolności;

V. Na podstawie art. 576 § 1 kpk pozostałe rozstrzygnięcia zawarte w połączonych wyrokach pozostawia odrębnemu wykonaniu;

VI. Na poczet orzeczonych kar łącznych pozbawienia wolności zalicza skazanemu kary dotychczas odbyte w połączonych sprawach: od 30.04.2010 r. do 10.05.2010 r., od 24.10.2009 r. do 16.12.2009 r., od 5.01.2010 r. do 8.02.2010 r., od 14.02.2010 r. do 16.02.2010 r., od 1.09.2007 r. do 27.09.2007 r. i od 27.04.2010 r. do 30.04.2010 r.;

VII. Na podstawie art. 572 k.p.k. w pozostałym zakresie postępowanie umarza;

VIII. Zasądza od Skarbu Państwa na rzecz kancelarii adwokackiej adw. B. K. kwotę 147,60 złotych (z VAT) tytułem kosztów nieopłaconej obrony z urzędu;

IX. Zwalnia skazanego od ponoszenia kosztów związanych z wydaniem wyroku łącznego i obciąża nimi Skarb Państwa.

Powyższy wyrok nie został zaskarżony przez żadną z uprawnionych stron i uprawomocnił się w dniu 31 grudnia 2011 r.

Kasację od prawomocnego wyroku łącznego Sądu Rejonowego z dnia 23 grudnia 2011 r., w zakresie dotyczącym punktów I i II jego części dyspozytywnej - na korzyść skazanego - wniósł Prokurator Generalny, który powołując się na zarzut rażącego i mającego istotny wpływ na treść wyroku naruszenia przepisu prawa materialnego, tj. przepisu art. 69 § 1 k.k., a polegającego na warunkowym zawieszeniu wykonania kary łącznej pozbawienia wolności w wymiarze 2 lat i 6 miesięcy pozbawienia wolności orzeczonej w pkt. I części dyspozytywnej zaskarżonego wyroku, podczas gdy przepis art. 69 § 1 k.k. dopuszcza możliwość warunkowego zawieszenia wykonania orzeczonej kary pozbawienia wolności nie przekraczającej 2 lat, wniósł w konkluzji o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu.

Sąd Najwyższy rozważył, co następuje:

Kasacja Prokuratora Generalnego jest zasadna w stopniu oczywistym, co uzasadniało jej uwzględnienie na posiedzeniu w trybie art. 535 § 5 k.p.k. Nie ulega bowiem wątpliwości, a co wynika wprost z przepisu art. 69 § 1 k.k., że Sąd może warunkowo zawiesić wykonanie orzeczonej kary pozbawienia wolności nie przekraczającej 2 lat (i jeśli oczywiście spełnione są pozostałe przesłanki o

których mowa w art. 69 k.k.). Obowiązujące przepisy dopuszczają co prawda w pewnych sytuacjach możliwość orzeczenia kary do 5 lat pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania (zob. art. 60 § 5 k.k.; art. 343 § 2 pkt 2 k.p.k.), ale w omawianej sprawie nie mają one przecież zastosowania.

Bezspornie można przyjąć, że intencją Sądu Rejonowego było wymierzenie A. K. kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania. Sąd ten jednak przeoczył, że treść art. 69 k.k. - na który to zresztą przepis Sąd Rejonowy powołał się w punkcie II zaskarżonego kasacją wyroku - jednoznacznie stanowi, iż jednym z warunków orzeczenia w przedmiocie warunkowego zawieszenia kary pozbawienia wolności jest to, by orzeczona kara pozbawienia wolności nie przekraczała dwóch lat. Ten wymóg odnosi się również do sytuacji, gdy rozstrzygnięcie o warunkowym zawieszeniu dotyczy kary łącznej, która została orzeczona w wyniku "połączenia" kar pozbawienia wolności orzeczonych z warunkowym zawieszeniem ich wykonania (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 października 2004 r., IV KK 23/04, Prok. i Pr. - wkł. 2005/4/1). W niniejszej sprawie mamy właśnie do czynienia z takim przypadkiem. W wyroku łącznym z dnia 23 grudnia 2011 r., Sąd Rejonowy orzekł bowiem karę łączną, w sytuacji gdy wszystkie podlegające łączeniu kary pozbawienia wolności zostały orzeczone z warunkowym zawieszeniem ich wykonania. Zaskarżony wyrok łączny został jednak wydany - jak trafnie podniósł Prokurator Generalny - z oczywistą obrazą wskazanego w zarzucie kasacji art. 69 § 1 k.k., gdyż kara łączna pozbawienia wolności orzeczona wobec A.K. przekracza o sześć miesięcy wymiar kary pozbawienia wolności, której warunkowe zawieszenie dopuszcza wymieniony przepis.

Niejako na marginesie należy ponadto wskazać na kwestie następujące. Ustawą z dnia 5 listopada 2009 r. o zmianie ustawy - Kodeks karny, ustawy - Kodeks postępowania karnego, ustawy - Kodeks karny wykonawczy, ustawy - Kodeks karny skarbowy oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 206, poz. 1598) wprowadzono do art. 89 k.k. nowy paragraf - 1a - przewidujący, że "w razie skazania za zbiegające się przestępstwa na kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem ich wykonania sąd może w wyroku łącznym orzec karę łączną pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonania". Przepis ten wszedł w życie z dniem 8 czerwca 2010 r., przy czym ustawa go

ustanawiająca, w odniesieniu do przepisów prawa karnego materialnego, przepisów intertemporalnych nie zawierała.

Przed dniem 8 czerwca 2010 r., w zasadzie jednolita, interpretacja ówczesnego stanu prawnego była taka, że unormowanie zawarte w art. 89 § 1 k.k. nie dawało podstaw do orzeczenia wyrokiem łącznym kary pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonania w sytuacji, gdy łączeniu podlegały wyłącznie kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem ich wykonania (zob. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 25 października 2000 r., I KZP 28/00, OSNKW 2000/10/16). W przypadku natomiast, gdy łączeniu miałyby podlegać wymierzone jednostkowymi wyrokami kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem ich wykonania oraz kary pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia ich wykonania, to orzeczenie w wyroku łącznym kary łącznej mogło nastąpić jedynie wówczas, gdy ta nowa kara łączna orzekana była z warunkowym zawieszeniem jej wykonania (zob. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 27 marca 2001 r., I KZP 2/01, OSNKW 2001, z. 5-6, poz. 41 oraz dalsze konsekwentne stanowisko prezentowane w licznych judykatach).

Stan ten zmienił się dopiero po wejściu w życie przepisu art. 89 § 1a k.k., wprost przewidującego możliwość orzeczenia w wyroku łącznym bezwzględnej kary pozbawienia wolności, nawet jeśli wszystkie podlegające łączeniu kary orzeczone zostały z warunkowym zawieszeniem ich wykonania. Tym bardziej zatem - *a maiori ad minus* - możliwe stało się połączenie węzłem kary łącznej w wyroku łącznym bezwzględnej kary pozbawienia wolności z taką karą wymierzoną z dobrodziejstwem warunkowego zawieszenia jej wykonania.

Skoro do dnia 8 czerwca 2010 r. nie było możliwe w omawianych wyżej wypadkach orzeczenie w wyroku łącznym kary łącznej pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonania, a po tej dacie taki wymiar kary jest możliwy, to wręcz narzuca się konieczność porównania obu stanów prawnych przez pryzmat wyrażonych w art. 4 § 1 k.k. reguł prawa intertemporalnego. Nie wymaga rozbudowanej argumentacji teza, że ustawą względniejszą dla osób skazanych, w kontekście możliwości kształtowania wymiaru kary łącznej w wyroku łącznym, była ustawa obowiązująca w brzmieniu przed dniem 8 czerwca 2010 r. Wówczas bowiem, jeśli sąd wydając wyrok łączny decydował się na połączenie kar pozbawienia wolności wymierzonych z warunkowym zawieszeniem wykonania z karami bezwzględnymi, to zobowiązany był do orzeczenia kary łącznej z

warunkowym zawieszeniem. Niewystąpienie natomiast przesłanek z art. 69 k.k. prowadziło do uznania, że brak jest warunków do wydania wyroku łącznego. W brzmieniu przepisu obowiązującym obecnie takie ograniczenie już nie występuje (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia z dnia 13 kwietnia 2011 r., IV KK 39/11, Prok. i Pr. - wkł. 2011/9/1).

Odnosząc powyższe rozważania, natury nieco ogólnej, do realiów przedmiotowej sprawy należy stwierdzić, że z uwagi na czas popełnienia czynów przypisanych skazanemu w łączonych wyrokach, w przypadku orzekania o karze łącznej w wyroku łącznym zastosowanie będą miały przepisy obowiązujące przed dniem 8 czerwca 2010 r. Z tego zaś wynika, że w przypadku łączenia kar pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem ich wykonania nie będzie możliwe orzeczenie kary łącznej pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonania. W przypadku gdyby wymiar takiej kary łącznej miał przekraczać 2 lata, to jej orzeczenie - jako bezwzględnej kary pozbawienia wolności (z uwagi na treść art. 69 § 1 k.k.) - nie byłoby możliwe, a więc zachodziłaby sytuacja, o jakiej mowa w art. 572 k.p.k. (brak warunków do wydania wyroku łącznego). Ponieważ kasacja Prokuratora Generalnego została wniesiona na korzyść skazanego, a co oznacza, że jego sytuacja po ponownym rozpoznaniu sprawy nie może ulec pogorszeniu (art. 443 k.p.k.), to obecnie umorzenie postępowania z uwagi na brak warunków do wydania wyroku łącznego nie jest możliwe, albowiem zaskarżony wyrok był w omawianym zakresie korzystniejszy dla skazanego, aniżeli pozostawienie poszczególnych kar jednostkowych pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem ich wykonania do odrębnego wykonania (Sąd Rejonowy przy wymiarze kary łącznej nie zastosował zasady kumulacji, ale zasadę asperacji). Tak więc kierunek wniesionej kasacji pośrednio wyznacza również granice w jakich może Sąd Rejonowy przy ponownym rozpoznaniu sprawy orzekać. Niewątpliwie bowiem rozważana może być w zasadzie kara pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania, której wysokość (co oczywiste) nie może przekroczyć 2 lat.

Sąd Najwyższy uważa również za zasadne, a wręcz niezbędne wskazać na rażący i nie do zaakceptowania sposób procedowania Sądu Rejonowego, który odraczając wydanie wyroku na podstawie art. 411 § 1 k.p.k. "z uwagi na zawiłość sprawy" i tak nie uniknął wręcz kardynalnego błędu, a nadto innych oczywistych

omyłek, które następnie prostował w trybie art. 105 § 1 k.p.k., co w oczywisty sposób wpływa na ocenę powagi i autorytetu wymiaru sprawiedliwości.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Najwyższy uchylił wyrok łączny Sądu Rejonowego w zaskarżonej części (punkty I i II) i w tym zakresie sprawę przekazał temu Sądowi do ponownego rozpoznania.